

ІНСТИТУЦІЙНІ ВИМОГИ ДО ФАХІВЦІВ ПЕРЕВІРОЧНОЇ РОБОТИ В ДФС УКРАЇНИ: КРИТИЧНИЙ ОГЛЯД

Дослідження інституціоналізації податкового аудиту неможливо без співставлення вимог, які пред'являються до фахівців незалежного аудиту при виконанні завдань у сфері оподаткування та органів державного податкового контролю. В рамках цієї статті з метою дослідження зазначеної проблематики сконцентруємо головну увагу на розкриті особливостей інституційних вимог, які висуваються до фахівців перевіркової роботи в державній фіскальній службі України (далі – ДФС України).

У цьому сенсі видається доцільним дослідити ключові умови вступу до ДФС України осіб, які претендують на зайняття посад фахівців державного податкового контролю. Посадовою особою ДФС України може бути особа, яка має вищу освіту за фахом, відповідає встановленим кваліфікаційним вимогам – загальним (ст. 20 Закону України «Про державну службу») [1] і спеціальним (Порядок визначення спеціальних вимог до осіб, які претендують на зайняття посад державної служби категорій «Б» і «В») [2], та яка призначена на посаду як переможець конкурсу (Порядок проведення конкурсу на зайняття посад державної служби) [3]. Поряд з цим для особи, яка вперше призначається на посаду державного службовця, обов'язково встановлюється випробування строком до шести місяців (ст. 35 Закону України «Про державну службу») [1].

Узагальнення головних особливостей інституційних умов вступу осіб на державну службу для виконання перевіркової роботи (зокрема, документальних перевірок) наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Специфіка вступу осіб на посади до ДФС України: інституційні
ВИМОГИ

Вимоги за критеріями	Опис вимог до посадової особи ДФС України, нормативне джерело		
	Категорія А	Категорія Б	Категорія В
01	02	03	04
Загальні вимоги	ст. 19, 20 Закону України «Про державну службу» [1]		
Освіта	Вища освіта за фахом		
	Магістр		Бакалавр, молодший бакалавр

Віковий ценз	Не більш шістдесятип'ятирічного віку		
Загальний стаж роботи	Не менше семи років		Не потребує
Утому числі на посадах певних категорій	Не менш трьох років (за визначеними умовами)	Не менше двох або одного року (за визначеними умовами)	Не потребує
Спеціальні вимоги:	Типові вимоги до осіб, які претендують на зайняття посад державної служби категорії "А" [4]	Порядок визначення спеціальних вимог до осіб, які претендують на зайняття посад державної служби категорій "Б" і "В" [2]; Наказ ДФС України «Про визначення спеціальних вимог» [5]	
Знання законодавства	Конституція України, Закони України "Про державну службу", "Про запобігання корупції"		
	Закони України "Про Кабінет Міністрів України", "Про центральні органи виконавчої влади", та інше законодавство, що регулює діяльність о державного органу та/або його апарату.	Не потребує	
Професійні компетенції та знання	Відповідно до посади з урахуванням вимог спеціальних законів		
	Перелік професійних компетенцій для спеціалістів у сфері перевірконої роботи (зокрема, Департаменту аудиту, код 14) у відповідності до Наказу «Про визначення спеціальних вимог» [5]		
Загальні компетенції, які можна віднести до спеціальних вимог (тезисний виклад)	Наявність лідерських навичок. Вміння приймати ефективні рішення. Комунікації та взаємодія. Управління змінами. Управління організацією та персоналом.	Перелік професійних та етичних компетенцій за Переліком, визначеним Наказом [5]	
		Лідерство. Прийняття ефективних рішень. Комунікації та взаємодія. Впровадження змін. Управління організацією роботи та персоналом.	Якісне виконання поставлених завдань. Командна робота та взаємодія. Сприйняття змін. Технічні вміння.
Особистісні компетенції	Принциповість, рішучість і вимогливість під час прийняття рішень. Спрямованість на служіння суспільству. Неупередженість.	Аналітичні здібності. Дисципліна. Дипломатичність та гнучкість. Незалежність.	Відповідальність. Самостійність в роботі. Уважність до деталей.

		<i>. Інноваційність.</i>		<i>Наполегливість.</i>	
		<i>Захист національних інтересів.</i>		<i>Ініціативність. Креативність.</i>	
				<i>Орієнтація на обслуговування.</i>	
		<i>Вміння працювати в стресових ситуаціях. Системність, самоорганізація та саморозвиток.</i>			
<i>01</i>		<i>02</i>		<i>03</i>	
<i>04</i>					
<i>Управління публічними фінансами</i>	<i>Знання основ бюджетного законодавства, системи державного контролю у сфері публічних фінансів.</i>			<i>Не потребує</i>	
<i>Робота з інформацією</i>	<i>Знання основ законодавства про інформацію. Вміння працювати в умовах електронного урядування.</i>			<i>Не потребує</i>	
<i>Окремі обмеження</i>	<p><i>На державну службу не може вступити особа, яка:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <i>- визнана недієздатною або дієздатність якої обмежена;</i> <i>- має судимість за вчинення умисного злочину, якщо така судимість не погашена або не знята в установленому законом порядку;</i> <i>- піддавалася адміністративному стягненню за корупційне або пов'язане з корупцією правопорушення - протягом трьох років з дня набрання відповідним рішенням суду законної сили;</i> <i>- підпадає під заборону, встановлену Законом України "Про очищення влади".</i> 				

З метою виконання своїх обов'язків державний службовець згідно ст. 8, 18, 48 Закону України «Про державну службу» протягом проходження служби постійно підвищує рівень професійної компетентності (наприклад, у вигляді стажування за порядком, визначеним центральним органом виконавчої влади) та не рідше одного разу на три роки підвищує кваліфікацію шляхом професійного навчання. Організація таких заходів забезпечується службою управління персоналом [1]. Крім того щороку якість результатів діяльності фахівців оцінюється (безпосередньо керівниками - категорії «Б», «В»; суб'єктами призначення - категорія «А») у сфері державного податкового контролю на підставі показників ефективності, перевіряється дотримання ними правил етичної поведінки і вимог законодавства у сфері запобігання корупції (Типовий порядок проведення оцінювання результатів діяльності державних службовців затверджується Кабінетом Міністрів України), після чого застосовуються певні заходи згідно вимог ст. 44 Закону України «Про державну службу» [1].

Отже, критичний огляд вихідної кваліфікаційної придатності дозволив упевнитися в тому, що спеціаліст перевіркової роботи (як правило, державний службовець категорії «В») у системі державного податкового контролю визначально не є фахівцем-практиком з достатнім теоретичним рівнем професійної підготовки в сфері оподаткування та в схожих галузях економіки через низку існуючих загальних чинників, як-то: неповна вища освіта; вікове обмеження; необов'язковість досвіду роботи відповідного спрямування.

Потребують більш детального розкриття і спеціальні вимоги відносно професійних компетенцій до осіб, які претендують на зайняття посад державної служби категорій «Б» і «В» в органах ДФС України. Річ в тому, що до таких фахівців перевіркової роботи (зокрема, управління аудиту та його відповідних структурних відділів, згідно з Організаційною структурою, затвердженою наказом ДФС України «Про скорочення чисельності та введення в дію Структури апарату Державної фіскальної служби України» пред'являються спеціальні вимоги, якими визначально передбачена наявність не тільки професійних знань, але і вмінь (навичок) широкого діапазону в області: норм права (у тому числі, конституційного); податкового, митного, валютного законодавства України; бухгалтерського та бюджетного обліку; фінансового контролю за його видами; аналізу міжнародних і внутрішньодержавних правових актів, та в сфері діяльності ДФС України [5]. Проте такий нормативний виклад не визиває впевненості щодо гармонійної кореляції спеціальних вимог з загальними до осіб, які претендують на зайняття посад рівня «ревізор-інспектор», «інспектор» управління аудиту (його відповідних структурних відділів) в органах ДФС. До того ж огляд питань до іспиту (тестування), перелік яких публікується у відповідних друкованих засобах масової інформації (ЗМІ) та/або розміщується на офіційному веб-порталі ДФС України для ознайомлення учасників конкурсу - кандидатів на посади державних службовців, дозволив упевнитися в тому, що під час іспиту перевіряються знання в рамках визначеного законодавства: Конституції України, Податкового та Митного кодексів України, Законів України «Про державну службу» та «Про запобігання корупції». При цьому для всіх учасників конкурсу в системі ДФС України розповсюджується єдиний прозорий інформаційний доступ у частині вимог до знань цього законодавства – це оприлюднення/публікація питань/тестів. Однак у частині вимог до професійних компетенцій (знань спеціального законодавства та вмінь/навичок у межах функціональних повноважень) кандидатів на посади державних службовців структурних підрозділів управлінь (зокрема, відділів перевірок платників основних галузей економіки, перевірок ризикових платників, перевірок з окремих питань та інших) в конкурсному процесі ДФС України не існує єдиного уніфікованого підходу (як при розробці тестових питань/завдань, так і при їх розміщенні/оприлюдненні). Такий стан речей ставить під сумнів повну реалізацію всіх спеціальних вимог до осіб, які претендують на зайняття

посад категорій «Б» і «В» в органах ДФС України, достатність перевірки їх професійної компетенції в межах посадових повноважень, вказує на наявність проблемних аспектів прозорості конкурсного процесу, та в цілому унаочнює доцільність інституційних змін.

Що стосується підвищення професійного рівня посадових осіб ДФС в процесі виконання своїх функцій, удосконалення організації їх діяльності, то це є обов'язком службовця відповідно ст. 8 Закону України «Про державну службу» [1]. З метою успішної реалізації такого обов'язку на законодавчому рівні передбачено періодичне оцінювання якості виконання работ на підставі показників ефективності, за результатами якого визначається необхідність у спеціальному навчанні, створюються умови для підвищення рівня професійної компетентності (по індивідуальній програмі) та кваліфікації державного службовця шляхом проведення постійного навчання за рахунок коштів державного бюджету чи інших джерел, на робочому місці та через систему підготовки, перепідготовки, спеціалізації та підвищення кваліфікації в навчальних закладах, установах, які мають право надавати освітні послуги (ст. 44, 48, 49 Закону України «Про державну службу»). При цьому підвищення рівня професійної компетентності державних службовців може здійснюватися у формі стажування (з відривом від служби строком від одного до шести місяців на іншій посаді державної служби в іншому державному органі або за кордоном) та в цілому проводиться протягом проходження служби, а підвищення кваліфікації - не рідше одного разу на три роки. [1].

Отже, критичний огляд інституційних вимог до фахівців перевіркової роботи в ДФС України дозволив розкрити окремі проблемні питання, які існують сьогодні на законодавчому рівні при впровадженні загальних та спеціальних вимог, що в цілому сприятиме подальшому науковому пошуку в цьому напрямку.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про державну службу» від 10.12.2015р. за № 889-VIII, із останніми змінами і доповненнями, внесеними Законом України від 21.12. 2016 р. № 1798-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T150889.html

2. Порядок визначення спеціальних вимог до осіб, які претендують на зайняття посад державної служби категорій «Б» і «В», затверд. Наказом Національного агентства України з питань державної служби 06.04. 2016р. № 72, зареєстр. в Міністерстві юстиції України 27.04.2016 р. за № 647/28777. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE28777.html,

3. Порядок проведення конкурсу на зайняття посад державної служби затверд. постановою Кабінету Міністрів України від 25.03. 2016 р. № 246

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/1_doc2.Nsf/link1/KP160246.html.

4. Типові вимоги до осіб, які претендують на зайняття посад державної служби категорії "А", затверд. постановою Кабінету Міністрів України від 22 .07. 2016р. № 448 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/448-2016-%D0%BF>

5. Наказ «Про визначення спеціальних вимог» від 16.08.2016р. за №708 ДФС України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://blind.sfs.gov.ua/pro-sfs-ukraini/roboza-z-personalom/spetsialni-vimogi/>

УДК 005.3:657.6

О.В. Артюх

ЗВ'ЯЗОК СТРУКТУРНИХ КОМПОНЕНТІВ ДФС УКРАЇНИ В ПРОЦЕСІ ЗДІЙСНЕННЯ ДОКУМЕНТАЛЬНИХ ПЕРЕВІРОК

При дослідженні інституційного розвитку податкового аудиту на перших етапах його становлення насамперед варто звернути увагу на специфіку взаємодії фахівців незалежного аудиту (при виконанні завдань у сфері оподаткування) і органів податкового контролю, та вирішити проблематику їх гармонійного співіснування в сучасному інституціональному середовищі. Поряд з цим слід зауважити, що наріжним каменем у нашому дослідженні є такий спосіб здійснення контролю в сфері оподаткування, як документальна перевірка, тому саме через призму її виконання важливо проаналізувати специфіку учасників контрольного процесу. В рамках даної статті через певні обмеження можливо тільки започаткувати дослідження зазначеної проблематики. Тому на цьому етапі зосередимо увагу лише на окремих інституційних рисах державного податного контролю.

Спочатку доцільно розглянути структурні компоненти апарату державної фіскальної служби України (далі – ДФС України), функціонування яких пов'язано (прямо чи опосередковано) з проведенням документальних перевірок платників податків (рис. 1).

На локальному рівні, тобто на рівні повноважень Об'єднаних державних податкових інспекцій (далі - ОДП) відповідних областей та державних податкових інспекцій (далі - ДП) у районах обласних центрів фахівцями з 01.01.2017р. не здійснюються документальні перевірки платників податків, проте на підставі вимог ст. 191 ПКУ виконуються інші функціональні завдання, результати яких, безумовно, формують певний інформаційний базис для структур ДФС обласного рівня щодо виконання податкових перевірок [1].